

HUS-yhtymän lausunto

ASIA: HE 2/2026 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI
JULKISISTA HANKINNOISTA JA KÄYTTÖOIKEUSSOPIMUKSISTA
ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Hankintajohtaja Timo Martelius, 17.3.2026

YLEISET HUOMIOT

- Erityisesti uudistettavan sidosyksikkösäätelyn kannalta hankintalain voimaantulon ajankohta on ongelmallinen. Komissio tulee esittämään myöhemmin vuoden 2026 aikana uutta hankintadirektiiviluonnosta. Tällä tullee olemaan isoja vaikutuksia myös nyt säädettävään hankintalakiin ja uuden hankintalain vaikutukset voivat jäädä lyhytaikaisiksi.
- HUS pitää kannatettavina tavoitteita hankintojen kustannussäästöistä ja tehokkuudesta. Kilpailun lisääntyminen markkinoilla edistäisi kustannustehokkaiden hankintojen tekemistä. Kilpailun lisäämistä voisikin pyrkiä edistämään ensiksi muilla keinoin kuin hankintalakia muuttamalla. Esimerkiksi osiin jakamisen osalta HUS ei kannata velvollisuutta hankintasopimuksen osiin jakamisesta kirjattavaksi lakiin. Hankintayksiköt jakavat jo nykyisen lain voimassaollessa hankintasopimuksia osiin silloin kun se on hankinnan luonne yms. seikat huomioon ottaen mahdollista, koska hankintayksiköiden intressissä on tehdä mahdollisimman taloudellisia hankintoja.

YLEISET HUOMIOT

- HUS kannattaa huoltovarmuuden lisäämistä lain tavoitteisiin, huoltovarmuusnäkökohdan lisäämistä hankinnan kohdetta kuvaaviin määritelmiin ja hankintojen ennakolta kilpailuttamisen mahdollisuuden lisäämistä kriisi- ja uhkatilanteiden varalta. Vaikka huoltovarmuus- ja turvallisuusnäkökohdat voidaan jo voimassa olevan lain nojalla ottaa hankinnoissa huomioon, ehdotetun muutoksen myötä tietoisuus niiden huomioon ottamisen mahdollisuudesta hankinnoissa kasvaa tarjoajien keskuudessa.
- 

ERITYISET HUOMIOT

- 15 § Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä
 - Ehdotetun 15 §:n perusteluissa on seuraava maininta: "Omistusosuutta koskeva vähimmäisvaatimus kohdistuisi ainoastaan sellaisiin sidosyksiköihin, jotka toimivat osakeyhtiömuotoisena. Omistusta koskevaa vähimmäisvaatimusta ei siten sovellettaisi esimerkiksi säätiöihin, yhdistyksiin tai kuntalain mukaisiin kuntayhtymiin. Muutos olisi kansallinen, eikä perustuisi hankintadirektiiviin."
 - Tämä rajausta ei kuitenkaan ilmene itse 15 §:n sanamuodoista. Lainkohta on kirjoitettu muotoon: "Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, edellytyksenä sidosyksikön käytölle on, että hankintayksikön omistusosuus sidosyksiköstä on vähintään kymmenen prosenttia, johon lasketaan omistus sidosyksikön emoyhtiöstä sekä sen tytär- ja osakkuusyhtiöistä."
 - Tulkintaristiriita esitöiden ja lakitekstin osalta voitaisiin poistaa lisäämällä sana "osakkeista". Ehdotus: "Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, edellytyksenä sidosyksikön käytölle on, että hankintayksikön omistusosuus sidosyksikön osakkeista on vähintään kymmenen prosenttia, johon lasketaan omistus sidosyksikön emoyhtiöstä sekä sen tytär- ja osakkuusyhtiöistä."

- 88 § Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittäminen
 - HUS on sitoutunut siihen, että hankintoja tehdään vastuullisesti toimivilta yrityksiltä, mutta käytännössä rikosrekisteri- ja muiden todistusten tarkastaminen tarkoittaa sekä hankintayksiköille että yrityksille huomattavaa hallinnollista taakkaa. HUS kannattaa sen harkitsemista, että luovuttaisiin rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä, ja sallittaisiin sen sijasta yrityksen vastuuhenkilöiden kirjallinen vakuutus. HUS katsoo, että hankinta-lain mietinnössä esitetyt perustelut otteiden pakollisesta pyytämisestä luopumiselle olivat hyvät ja tämä asia pitäisi vielä ottaa uudelleen valmisteluun (HE 2/2026, kohta 6.3).
 - Toissijaisesti HUS ehdottaa, että pakollisiin poissulkuperusteisiin liittyviä rekistereitä ylläpitävät viranomaiset velvoitettaisiin säädöksellä tekemään yhteistyötä ja perustamaan sekä ylläpitämään sähköisen rekisterin, jonka avulla rikosrekisteriotteiden ja mahdollisuuksien mukaan muiden pakollisten poissulkuperusteiden tarkastamista helpotettaisiin. Esimerkiksi Tanskassa on tällainen viranomaispalvelu tarjolla.

ERITYISET HUOMIOT

- 101 § Kansallisesta hankinnasta ilmoittaminen
 - Ehdotetun 101 §:n mukaan hankintayksikkö ei voisi enää toteuttaa kilpailutuksia ainoastaan englanninkielisillä hankinta-asiakirjoilla. Jatkossa olisi aina julkaistava myös suomen- tai ruotsinkielinen versio asiakirjoista, mikä tulee lisäämään turhaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Tämä on turhaa työtä etenkin niissä tilanteissa, missä ainoat tarjoajat ovat englanninkielellä operoivia toimijoita. Pykälän tekstiä tulisi ainakin selkeyttää siltä osin, että koskeeko kieliversiovaatimus ainoastaan hankintailmoitusta vai muitakin hankinta-asiakirjoja.
 - Kansallisiin hankintoihin säädetään jälki-ilmoitusvelvollisuus pakolliseksi. Jälki-ilmoitusvelvollisuus tulee aiheuttaman merkittävän lisätyön hankintayksiköille. EForms -lomakkeen käyttö velvollisuuden täyttämiseksi on aikaa vievää ja yhden jälki-ilmoituksen tekeminen nykyjärjestelmillä vie aikaa yhdestä tunnista useisiin tunteihin.

ERITYISET HUOMIOT

- 124 § Hankintamenettelyä koskeva kertomus
 - Ehdotettu 124 §:n 12 kohdan lisäys tarkoittaa hallinnollista lisätyötä hankintayksiköille. Tämän lisätyön tarpeellisuus tulisi punnita suhteessa kustannussäästöjä koskevaan tavoitteeseen.
 - Ehdotettu pykälä on tarpeeton koska laissa säädetään jo tarjouspyynnön ja hankintapäätöksen sekä hankintailmoituksen sisällöistä ja vaadittavat tiedot tulisi ilmoittaa näissä asiakirjoissa, ei erillisessä hankintamenettelyä koskevassa kertomuksessa.

ERITYISET HUOMIOT

- 125 § Hankintamenettelyn keskeyttäminen
 - HUS-yhtymä pitää kilpailutuksen uusimista avoimessa menettelyssä ja yhden tarjouksen tilanteissa lähes yksinomaan ylimääräistä hallinnollista taakkaa aiheuttavana uudistusehdotuksena ja erityisen haitallisena ja byrokraattisena hankintayksiköiden toiminnan kannalta. HUSin kokemusten mukaan yhden tarjouksen tilanteiden taustalla on pääsääntöisesti kilpailun puute tai vähäisyys markkinoilla. Joillakin aloilla markkinat ovat yksinkertaisesti hyvin keskittyneet, eikä keskittymiseen voi hankintalailla juurikaan vaikuttaa. Vastaavan tai lähes vastaavan kilpailutuksen tekeminen heti aiemman perään ei siis tuota parempaa lopputulosta. Kilpailutuksen keskeyttämisvelvoite yhden tarjouksen tilanteessa johtaa tarpeettomiin markkinakartoituksiin markkinaoikeusriskin välttämiseksi silloin kun markkinatilanne tunnetaan.
 - Ehdotettua pykälätekstiä olisi joka tapauksessa selkeytettävä sen suhteen, että vaatimukset eivät tulisi koskemaan liitteen E mukaisia hankintoja (ml. Sote-palvelut).

ERITYISET HUOMIOT

- Voimassaolevan hankintalain 108 §:n kumoaminen
 - Pykälän kumoamisen yhteydessä myös sen taustalla olevat hyvät perustelut sote-hankintojen joustavuudelle menettävät merkityksensä. Pykälän perusteluissa on ollut hyviä seikkoja, joita lain soveltaja on voinut hyödyntää sote-kilpailutusten joustavuuden perustana. Pykälä on myös korostanut sote-erityislainsäädännön huomioon ottamista hankintoja tehtäessä. Nykyisen 108 §:n sisältö on ollut omiaan vaikuttamaan sote-palveluhankintojen tarjouskilpailujen laatuun parantavasti.

KIITOS!